

Ulkoilutavat muuttuvat - Katsaus maailmalle

SUOMEN LATU

Ulkoliikunnan olosuhteiden hyvät käytännöt

Benchmarking-hanke

Suomen Ladulla on vuosina 2012–2013 etsitty ulkoliikunnan uusia tuulia maailmalta. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa Benchmarking of Outdoor activity Facilities (Boaf) -hankkeessa etsittiin Länsi-Euroopan ja Kanadan parhaita ulkoliikuntaa edistäviä ideoita, uusia lajeja, ulkoliikuntapaikkoja ja yhteistyömuotoja eri organisaatioiden välillä. Hankkeessa tutustuttiin hyviin käytäntöihin sekä uusiin ratkaisuihin ja kehitysmalleihin, joita voitaisiin hyödyntää Suomessa.

Ulkoiluolosuhteella tarkoitetaan paikkaa tai tilannetta, joka tekee ulkoilun mahdolliseksi, kannustaa liikkumaan ulkona ja hakeutumaan liikunnan pariin säännöllisesti myös tulevaisuudessa. Ulkoiluolosuhde voi olla esimerkiksi latu, ulkoilukartta, välineiden säilytystila, digitaalinen sovellus tai ohjattu ulkoilutapahtuma.

Benchmarking-sanalle ei ole suomenkielistä vastinetta, vaan englanninkielinen sana on vakiintunut meillä yleisesti käyttöön. Kielitoimisto määrittelee sanan merkityksen ja synonyymit näin: ”Yrityksen, tuotteen tms. kehittäminen vertaamalla sitä hyväksi todettuihin esikuviin, kilpailijoihin tms., esikuva-analyysi, vertailuanalyysi, vertailukehittäminen”.

Kansainvälisillä ulkoliikuntapaikoilla liikuttaessa uusia ideoita tulee jatkuvasti vastaan. Uusimmat ulkoilma-aktiviteetit päätyvät nykyään nopeasti sosiaalisen median kautta yleiseen tietoisuuteen. Yhä hurjemmista lajeista löytyy videoklippejä loputtomasti. Uusia ideoita löytyy netistä helposti – jos osaa niitä etsiä. Pienet hyvät käytännöt taas jäävät helposti vain paikalliseen käyttöön.

Jatkotoimenpiteet ovat tärkeä osa benchmarking-hankkeiden onnistumista ja siihen tarvitsemme uusien ideoiden lisäksi paikallisia rohkeita toteuttajia – siis sinua, jota seuraavat sivut kiinnostavat. Voisit ehkä muunnella esitettyjä mahdollisuuksia ja luoda Suomeen aivan uusia liikuntaolosuhteita!

Tavallisuudesta poikkeavat ajatukset johtavat usein uusiin mahdollisuuksiin. Voisiko meillä olla yleinen, kansallinen, sähköinen ulkoilun ideapankki? Tuhannet suomalaiset elävät ulkomailla opiskelijavaihdon, työn tai muun syyn takia. Heistä suuri osa näkee muiden hyviä käytäntöjä, joista me kaikki voisimme hyötyä.

Pitäisikö selvittää miksi kelkkailu on Suomessa vain lasten ajanvietettä, vaikka se on myös olympialaji? Entä millaisia turvallisuusmääräykset voivat olla ulkoliikuntapaikoilla, jotka ovat aina auki ja maksuttomia? Miksi EU:n turvallisuusmääräyksien koetaan olevan meillä erilaiset kuin muissa EU-maissa? Vaikuttavatko jokamiehenoikeudet kielteisesti ulkoilureittien luomiseen Suomessa? Miksi soutuveneen vuokraus ei ole kannattavaa toimintaa suomalaisten kaupunkien rannoilla?

Think outside the box, eli ajattele luovasti!

Raija Valkama
hankekoordinaattori
Suomen Latu ry

Sisällysluettelo

Pienet palvelut, suuret vaikutukset	5
Tulvavesialtaat hyötykäyttöön	6
Uutta teknologiaa hyödyntävä Pixelpuisto	7
Liikuntaan kannustavat katutilat ja kaupunkipuistot	8
Ping Bristol – pingistä julkisilla paikoilla	9
Arvaamaton kumparekenttä	10
Paraboll-seinä rohkaisee luovuteen	11
Tåsingen tennistikkarit	12
Uutta potkua jalkapallon harjoitteluun	13
Kaistalliset lumiliukumäet Kanadassa	14
Lumen- ja jäänveistoa kanadalaisissa karnevaaleissa	15
Keinojäärata lammella	16
Metsässä ja puistoissa mutkittelevat luistelupolut	17
Lumikenkäillen poluilla	18
Kävellen kaikki liikkeelle	19
Jalkapallogolf – Futisgolf	20
Yukigassen – lumisotaa japanilaisittain	21
Lampikiekkoa luonnonjäällä	22
Ulkoliikunnan sähköiset kiintorastit	23
Ajanottojärjestelmä harrastusliikuntaan	24
Saksassa kävely on trendilaji	25
Aisteja stimuloiva paljasjalkapuisto	26
Köysikiipeilyä kaupunkipuistoissa	27
Maastopyöräilykeskus Cannop	28
Tilataide säväyttää luonnossa	29
Tanskalaisessa metsässä	30
Luistinradat luonnonjäällä	31
Lumirenkailupuistosta matkailun vetonaula	32
Säätiörahalla liikuntapaikkoja	33

Pienet palvelut, suuret vaikutukset

Tanskalainen konsepti pienistä huoltopisteistä ulkoliikuntareittien lähtöpisteissä, on tunnettu monissa maissa. Huoltopisteillä on usein tarjolla juomavettä, penkki, aurinko- tai sadekatos sekä lukittava kaappi esimerkiksi suksille tai kengille. Ilman henkilökuntaa toimivat pisteet ovat tyypillisesti aina auki.

Kanadassa Rideaun luistinkanavalla on esimerkiksi avoimia kenkien säilytyshyllyjä vaihtopenkkien vieressä ulkona. Alaskalaisessa hiihtokeskuksessa puolestaan vuokrataan suksien säilytyslokeroita koko hiihtokauden ajaksi. Kööpenhaminassa Söndermarkenin puistossa sähköjäniksen valaiseman juoksureitin alussa on kaksi lokerotornia, joihin tavarat voi jättää säilytykseen juoksulenkin ajaksi.

Hiidenmaalla Virossa maantien varteen, hiekkatien ja päällystetyn kevyen liikenteen väylän kohtaamispisteeseen on laitettu penkki, jonka alle rullaluistelijat jättävät kenkänsä. Australian Melbournessa Beaconfields Parade -lenkkipolun varrella, varjossa olevien penkkien yhteydessä on lisäksi juomavesipisteitä vesipullon täyttämistä varten.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Kuntien puisto-osastot, liikuntalautakunnat ja latujen hoitokunnat
  - Harrastusyhdistykset, urheiluseurat, latuyhdistykset
  - Yritykset, hotellit, kahvilat
- **Edellytykset / hyviä sijaintipaikkoja**
  - Julkisen liikenteen ja liikuntareittien kohtaamispisteet
  - Kahviloiden yhteydessä välinekaappi tai muu ilmaispalvelu voi lisätä liikevaihtoa
  - Paikat, joista pienellä palvelupisteellä voi tehdä liikuntapaikan
- **Kustannukset**
  - Liikunnan lisäarvoon nähden pienet kustannukset
  - Joko ylläpitäjät tai käyttäjät maksavat

Tulvavesialtaat hyötykäyttöön

Tanskan Roskildessä sijaitsevalle teollisuusalueelle rakennettiin tulvavesiä kerääviä hulevesialtaita. Samalla altaiden käyttöä päätettiin laajentaa liikuntaan rakentamalla ne temppuiluun sopivasta betonista. Altaisiin ja niiden välittömään läheisyyteen rakennettiin pyöräily- ja kuntopolku, kumipäällysteisiä trampoliineja, kuntoilulaitteita, riippukeinuja, parkour-rakennelmia, grillauspaikka, tanssialue, esiintymislava sekä suuri sadevesiviemärinä toimiva skeittiparkki.

Skeittiparkki muodostuu yhteensä 445 metriä pitkästä asfalttisesta ja sementtisestä vesikourusta ja vedenkeräysaltaasta. Tulvavesijärjestelmään kuuluu myös niittymäinen allas sekä ”vesiputousportaat”, jotka laskeutuvat keinojärveen, jonka kautta tulvavesi päästetään viemäriverkkoon.

Hulevesialtaiden kustannukset olivat kokonaisuudessaan 3,4 miljoonaa euroa, josta virkistysalueen osuus oli 1,6 miljoonaa euroa. Roskilden kaupunki ja LOA-säätiö rahoittivat hankkeen, kaupunki maksaa ylläpidon verovaroin. Vuonna 2013 puisto pääsi 60 loppukilpailuosallistujan listalle maailman suurimmassa design-kilpailussa, johon osallistui 1022 projektia 70 maasta.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Kuntien tekniset osastot yhdessä puisto- ja liikuntapalveluiden kanssa
  - Nuorisoliikunnasta ja pyöräilystä kiinnostuneet järjestöt
  - Kaupunginosa- ja kyläyhdistykset
- **Edellytykset / hyviä sijaintipaikkoja**
  - Usein tulvivat alueet, joille on joka tapauksessa tehtävä viemärijärjestelmiä
- **Kustannukset**
  - Hulevesialtaat kuuluvat kuntien normaaliin talouteen, mutta liikuntakäytön lisäämiseksi kustannuksiin on saatavissa liikuntaan suunnattavia apurahoja.

Uutta teknologiaa hyödyntävä Pixelpuisto

Tanskassa, Rabalderin puistoon rakennetussa pixel-puistossa houkutellaan ihmisiä liikkumaan mobiilisovellusten ja digiteknologian avulla.
QR-koodeja lukevalla kamerallisella 3G-puhelimella kävijälle avautuu paljon hauskaa tekemistä, mutta myös ilman puhelinta veikeät keksinnöt inspiroivat keinumaan ja tanssimaan.

Pixelpuistosta löytyvät muun muassa:

- Pixlswing – keinualue, jossa keinumalla saa valot vilkkumaan ja musiikin soimaan
- Pixldance – tanssitasot, joilla tanssimalla saa aikaan juhlahumua ja musiikkia
- Pixlquest – puhelimeen QR-koodilla ladattava alueen laajuinen aarteenetsintäleikki
- Pixlgold – 20, 30 tai 45 minuutin kestoinen kullanetsintäkilpailu 2–100 hengelle
- Pixlmove – puhelimeen tai tietokoneelle ladattava liikuntaleikki
- Pixllove – puhelimeen ladattava kävelysovellus johdattaa käyttäjän Musiconin kaupunginosaan rakkauslaulujen siivittämänä
- Pixlmeet ja Pixlpoint – näyttävät tietoiskuja alueesta ja sen ihmisistä
- Pixlrun – 2,7 kilometrin juoksukilpailu, joko aikaisemmin tai samanaikaisesti juoksevien kanssa

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita

- Kunnat, matkailualan toimijat, liikuntapuistot ja urheiluopistot
- Pelialan ammattikoulut ja yritykset
- Esimerkiksi kajaanilainen peliyritys on tehnyt viidakkopeli nimisen mobiilisovelluspelin
- Lappset-yritys on rakentanut Helsinkiin digitaalisesti toimivan tanssialueen

Edellytykset / hyviä sijaintipaikkoja

- Suomalaiselle peliosaamiselle pixel-puiston tekeminen olisi helppoa
- Tällaisen puiston voisi helposti ja edullisesti perustaa vaikka joka kaupunkiin
- Soivat keinut voisivat elävöittää suomalaisia julkisia paikkoja kesäisin
- Vaatii pienen, mutta keskeisen kaupunkitilan, torin tai kadunpätkän

Kustannukset

- Kunnallinen, kaupallinen tai yleishyödyllinen yhteisö voi suhteellisen edullisesti rakentaa puiston ja laajentaa sitä omien resurssiensa mukaan
- Pixel-puisto voi olla myös kaupallinen sovellus, jossa maksetaan sen käytöstä
- Tarjoaa mahdollisuuden omatoimiseen matkailunähtävyyksien kiertämiseen aarteenetsintä-leikin muodossa
- Mobiililaitteeseen ladattava opastus johdattaa vierailijat paikkoihin, joihin usein kysytään tietä

Liikuntaan kannustavat katutilat ja kaupunkipuistot

Tanskan Superkilden Kööpenhaminassa ylpeilee miljoonalla kävijällään vuosittain.

Rullaluistelupinnoilla Örestadin Plug' N Play'alueella, Carlsbergin kaupunkipuistossa ja Felledparkissa on mahdollista harrastaa temppuilua rullaluistimilla sekä rulla- ja potkulaudoilla.
Parkouria, vapaata liikkumista ilman virallisia sääntöjä harrastetaan moottoritien meluvalliin rakennetulla esteradalla.

Uutta puistoissa ovat trampoliinit, verkkokeinut, kiipeilykivet ja -seinät, raidat asfaltissa, värilliset polut, juoksuun kirittävät sähköjänikset, ulkogrillit ja shakkipöytärivistöt sekä monenlaiset aikuisillekin tarkoitetut keinut ja pingispöydät. Tanskalaiset korostavat erityisesti liikuntapaikkojen monikäyttöisyyttä: paikkojen tulee olla mahdollisimman ahkerassa käytössä.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Asukasyhdistykset, paikalliset urheiluseurat ja lajiliitot aloitteentekijöinä
  - Kunta ja kaavoittajat keskeisessä asemassa puistojen kehitysprojekteissa
  - Suomalaiset korkeatasoiset laitevalmistajat ja maahantuojat
  - Suunnittelussa järjestöt ja kuntalaiset, jolloin säästetään kustannuksissa ja paikoista tulee helpommin kuntalaisten "olohuoneita"
- **Edellytykset ja hyviä sijaintipaikkoja**
  - Laitteiden sijoittaminen kulkureiteille kaupunkipuistoihin, jotta ne tulevat osaksi mahdollisimman monenlaisten ihmisten arkea
  - Aikuisten, nuorten ja lasten yhteisiä peli- ja liikuntapaikkoja korttelipuistoihin
  - Puistojen maisemoinnissa liikunnallisuuden huomioiminen
  - Esimerkiksi parkour-metsäradan, boulderointipaikan luonnonkallioilla tai pienimuotoisen valmiita kiipeilyreittejä sisältävän via ferratan voisi helposti rakentaa osaksi kaupunkimetsän esterataa
  - Vesielementtien lisääminen on mahdollista lähes jokaisessa rantapuistossa tekemällä kivenlohkareista hyppyreitin rantaveteen
- **Kustannukset**
  - Kunnallista verorahoin kehitettyä toimintaa, jota voidaan soveltaa budjettien mukaisesti
  - Ylläpito on yleisesti kunnan hoidettavana
  - Rakennustyö voidaan tehdä lahjoitusvarojen ja verorahojen yhteisbudjetilla

Ping Bristol – pingistä julkisilla paikoilla

Ping Bristol oli yksi Lontoon 2012 Olympialaisten kunniaksi perustetuista pingispöytä-projekteista, jonka tavoitteena vuosina 2010–2012 oli saada mahdollisimman monet harrastamaan liikuntaa. Aluksi Lontooseen sijoitettiin 100 pingispöytää, vuosina 2011 ja 2012 mukaan liittyi seitsemän kaupunkia lisää.

Vuonna 2012 Bristolissa oli ulkona 46 julkista pingispöytää. Ping-hanke tarjosi 1200 mailaa sekä pallot kaikille 55 000 pelaajalle kuukauden ajaksi. Lähes 60 vapaaehtoista työntekijää oli mukana järjestämässä virallista ohjelmaa, jonka lisäksi järjestettiin 40 sivutapahtumaa sekä viisi isompaa Ping Pop–Up -tapahtumaa.
Projektin toteuttaminen dokumentoitiin erittäin hyvin, ja kaikki ennakko-odotukset ylitettiin moninkertaisesti. Seurantalomakkeiden mukaan pelaajia oli usein 6–8/tunti, kun ennakkoarvio oli neljä pelaajaa.

Projektin perintönä Bristoliin jäi jatkuvaan käyttöön 38 pöytää 29 eri paikkaan. Lajin kehittämiseen alueella osallistui 14 järjestöä, Bristolin kaupunki sekä pöytäisäntinä toimineet yritykset.
Projektista tuli erittäin suosittu ja kunta suunnitteli sille jatkoksi Ping Bristol 2013 -tapahtuman.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita
  - Malli toimisi hyvin myös Suomessa
  - Kunta ja kolmannen sektorin toimijat, urheiluseurat, seurakunnat ja yritykset
  - Puistokioskit voisivat sponsoroida pingispöydän terassinsa viereen ja vuokrata välineitä harrastajille
  - Lentokentän, rautatie- tai linja-autoaseman odotustilat voisivat yllättää pingispöydillä matkustajia
- Edellytykset ja hyviä sijaintipaikkoja
  - Julkiset pöydät kannattaa sijoittaa paikkoihin, joissa ihmiset luonnostaan kokoontuvat, esimerkiksi toreille, puistoihin, leikkikenttien lähelle tai vaikka ostoskeskusten aukioille
  - Betoniset ulkopöydät kestävät lunta ja pakkasta ja ovat niin vahvaa tekoa, että ne kestävät mahdollisen ilkivallan
- Kustannukset
  - Suomessa ulkopingispöydän hinta verkossa oli vuonna 2013 noin 800 euroa.
  - Halvin pingismaila maksaa alle kymmenen euroa ja pallot muutaman euron

Arvaamaton kumparekenttä

Malmössä sijaitsevan Kroksbäcksin puiston kumparekentän idea syntyi puiston kunnostuksen yhteydessä. Alueen jätemaahan syntyneet kummut olivat vuosikymmeniä olleet talvisin suosittu pulkkamäkipaikka, muuten tasaisessa Malmössä.

Arkkitehti Johan Ström suunnitteli kumpareiden muotoja toistavan pallokentän, jonka tarkoituksena on kannustaa uusiin ajattelutapoihin pallopeleissä. Pallon käyttäytyminen epätasaisessa maastossa ei ole ennalta arvattavaa, kuten tasaisella kentällä.

Aaltoilevien reunojen sisäinen alue on täytetty maamassalla, joka on peitetty kumipeitteellä ja keinonurmella. Kentän pinta puhdistetaan lehtipuhaltajalla osana puiston normaalia ylläpitoa.

Hassunhauskalla kentällä näyttää olevan myönteinen vaikutus ihmisten sosiaaliseen kanssakäymiseen. Kun kumparekentällä potkii palloa yksin, niin jo muutaman minuutin kuluttua satunnainen ohikulkija innostuu kokeilemaan pelaamista. Lisäksi oudon muotoiset maalitolpat houkuttelevat roikkumaan ja kiipeilemään.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Kunnat
  - Matkailu- ja imagokysymyksistä kiinnostuneet yritykset
- **Edellytykset ja hyviä sijaintipaikkoja**
  - Alue, johon halutaan jotakin poikkeavaa
  - Alue voi olla valmiiksi epätasainen
  - Paikallinen tahtotila luoda uudenlainen julkinen tila, joka lisää asukkaiden sosiaalista yhdessäoloa liikunnan avulla
  - Ulkopuolista rahoitusta imagomainontaa tarvitsevalta yritykseltä
- **Kustannukset**
  - Malmön kaupungin rahoittamat puistoparannukset maksoivat noin 900 000 €
  - Kaupunki on saanut noin 15 miljoonan euron arvosta ilmaista imagomainosta, joten kaupunki katsoo, että paikka on maksanut itsensä takaisin korkojen kera
  - Osa kustannuksista syntyy lisenssimaksuista idean isälle

Paraboll-seinä rohkaisee luovuteen

Skåden koulu Århusin lähellä Tanskassa halusi aktivoida 300 lasta liikkumaan puoleksi tunniksi kerrallaan. Kunta, koulu, palloseura, yksityiset henkilöt ja lähialueyhdistys suunnittelivat yhdessä raamit lähiliikuntapaikasta, joka soveltuisi niin aikuisten kuin koululaistenkin liikunta-aktiviteetteihin.

Alueen keskellä on kumiasfaltilla päällystetty alue, jossa on 12 x 24 metrin pallokenttä, parabolan muotoinen seinä sekä erilaisia kiipeily- ja oleskeluelementtejä. Paraboll-seinä on ainoa lajissaan koko maailmassa. Seinää vasten voi pallotella vaikkapa jalkapallolla, squash- tai tennismailalla. Jokainen voi kehittää pallotteluun omat sääntönsä.

Tanskassa liikunta-alueiden rajat korvataan usein istumiseen ja oleskeluun sopivilla muureilla, säilytyslaatikoilla ja rakennetuilla valleilla. Värilliset reunat on suunniteltu oleskelualueiksi, pelikentän katsomoiksi, levähdyspaikoiksi sekä istuintiloiksi opetuksen seuraamiseen. Katsojia kannustetaan tuntemaan olonsa osaksi harrastusryhmää, jolloin siirtymä katsojan roolista osallistumiseen pienenee.

Rakentamisessa otettiin huomioon myös viranomaisten erittäin tarkat turvamääräykset koulujen välituntialueille. Paikka on aina auki, ilmainen käyttää ja valaistus on päällä iltaan saakka. Kentällä liikkuu jatkuvasti keskimäärin 50 henkilöä. Iltaisin ja viikonloppuisin alueen valtaavat aktiiviset lähiliikkujat.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Kunnallinen ja yksityinen sektori yhdessä
  - Paikallisyhdistykset
  - Harrastusryhmät ja seurat
- **Edellytykset ja hyviä sijaintipaikkoja**
  - Ajattelumalli monikäyttötilojen ja ”hengailu-tilojen” yhdistämisestä
  - Tarve ulkoliikuntatilojen uusimiseen sekä sosiaalisen näkökulman huomioiminen
  - Lähiliikuntapaikka, piha, puisto tai muu julkinen tila
- **Kustannukset**
  - Koko hankkeen budjetti Tanskassa oli 938 400 €
  - Kunta ja koulu yhdessä ovat vastuussa alueen ylläpidosta

Tåsingen tennistikkarit

Tåsingen tennisklubilla Tanskassa on käytössä hauska ja helposti toteutettava harjoitusväline tenniksen pelaamiseen. Neljä erikokoista harjoitusvannetta on asennettu tennisverkon korkeudelle. Mitä parempi pelaaja, sitä pienemmän ”tennistikkarin” läpi hän onnistuu lyömään pallon.
Tennistikkarit on kehittänyt seuran valmentaja ja tennistuomari Michael Rask, jolla on lajista laaja, kansainvälinen kokemus.

Tåsingen tennisklubin perusti vuonna 2009 joukko innokkaita tenniksen pelaajia. Seura perustettiin erityisesti siksi, että alueelle saatiin sisäkenttien lisäksi ulkokentät. Seuralla on visio tehdä klubista uudentyyppinen tennisseura, jossa seurataan lajin kehitystä aktiivisesti.

Tennisklubilla on panostettu erityisesti välineiden lainaamiseen jäsenille sekä kilpailutilojen ajanmukaisuuteen. Tåsingenissä on kaksi kansainväliset mitat täyttävää punaista hiilimurskekenttää, joilla on myös videointivalmius. Lisäksi alueella on harjoituskenttiä, harjoitusseinä, Padel-kenttä, hiekkapohjainen rantatenniskenttä ja petankkikenttä sekä grilli, joka on seuran keskeinen kokoontumispaikka.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Tenniskenttien ylläpitäjät, kunnat, yhdistykset ja seurat
  - Tennisvälineiden myyjät ja maahantuojat
- **Edellytykset ja hyviä sijaintipaikkoja**
  - Mikä tahansa tila, missä voisi harjoitella mailapelejä ilman suuria kustannuksia
  - Pienikin tila julkisessa puistossa tai yksityisellä pihalla
- **Kustannukset**
  - Tåsingnessa koko alueen budjetti oli 469 200 €
  - ”Tennistikkareille” ei ole yksikköhintaa, mutta seura on valmis myymään niitä, jos saavat tiedusteluja

Uutta potkua jalkapallon harjoitteluun

Tanskassa jalkapalloseura Herning Fremadin elämyspuisto sekä Naesbyn Palloseuran jalkapallo-leikkimaailma monipuolistavat palloilulajien harjoittelua ja houkuttelevat uusia harrastajia ulos liikkumaan. Molemmat alueet ovat aidattomia ulkoliikuntatiloja keskikokoisten kaupunkien esikaupunkialueilla. Niiden käyttö on maksutonta, ja ne ovat aina auki.

Herningissä on jalkapallokenttien oheen rakennettu hyppy- ja kiipeilytelineitä, matalia ja korkeita muureja, tasapainoharjoittelutelineitä, jalkapallo-squash-seiniä, koripallokenttiä, kumparealue ja trampoliineja. Laitteita kehittävä yritys (Muninsport.com) yhdessä Århusin yliopiston kanssa on kehittänyt sinne maailman ensimmäisen digitaalisen jalkapallolaboratorion, jossa testataan käyttäjän potkunhallintaa ja reaktionopeutta avoimissa ulkotiloissa.

Naesbyhyn rakennetulla jalkapalloleikkikentällä pelaajat voivat harjoitella erityisesti ketteryyttä. Reaktionopeutta ja räjähtävää voimaa voi harjoitella niille suunnitelluilla esteradoilla. Kenttien parannustöiden ansiosta palloseuran jäsenmäärä on lähes tuplaantunut.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Uutta jalkapalloliikuntapaikkaa suunnittelevat tai remontoivat seurat
- **Edellytykset ja hyviä sijaintipaikkoja**
  - Hyvä kohteita ovat esimerkiksi vanhat alikäytetyt liikuntapaikat ja urheilukentät
  - Alueen liikuntaorganisaatiot on sitoutettava uudistushankkeeseen alusta alkaen
  - Kunnille paikat ovat hyviä esimerkkejä siitä, miten lähiliikuntaa voidaan kehittää lajilähtöisesti, mutta niin, että ne toimivat samalla monitoimiliikuntapaikkoina
- **Kustannukset**
  - Ylläpito jää helposti aloitteen tekevän seuran vastuulle
  - Naesbyn projektin budjetti oli 322 000 €

Kaistalliset lumiliukumäet Kanadassa

Kanadalaiset ovat jalostaneet perinteiset pulkkamäet turvallisiksi, monikaistaisiksi lumi- ja jääliukumäiksi. Mäissä lasketaan kelkkojen ja pulkkien lisäksi isoilla traktorin sisärenkaiden kaltaisilla renkailla, joita kutsutaan lumidonitseiksi.

Mäenlasku omilla välineillä on ilmaista, ja kipuaminen mäen harjalle tapahtuu kävellen. Jäämäissä on yleensä valvoja paikalla ja niissä saa laskea vain ohjeiden mukaisilla varusteilla, kuten vuokrattavilla matoilla.

Kanadassa kaupunkien liukumäkiä ylläpitää yleensä joko kunta tai puiston ystävien kaltaiset yhdistykset. Yhdistykset keräävät rahaa toimintaansa erilaisilla tempauksilla, joita järjestetään puistoissa. Montrealissa talvella 2012 lumidonitsin vuokraus maksoi 3,55–8,50 euroa per päivä, riippuen paikasta ja vuokraajan iästä.

Mäkien lumetus tilataan kauden alussa ulkopuolisilta yrityksiltä. Kaistat ajetaan hiihtorinteistä tutuilla lumikissoilla, ja lumipohjan tulee olla vähintään 24 senttimetriä paksu. Mäki on lisäksi ajettava koneella ainakin kerran talven kuluessa, jotta laskukouru pysyy U:n muotoisena.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Urheiluseurat ja yhdistykset
  - Kunnalliset puisto-osastot
  - Yksityiset harrastajat tai yritykset
- **Edellytykset ja hyviä sijaintipaikkoja**
  - Sopiva julkinen puisto, mäen voi myös tehdä tasaiselle maalle keinolumesta
  - Kunnan/maanomistajan lupa
  - Turvallinen alastuloalue sekä muiden turvallisuusnäkökohtien huomioiminen
  - Sopivat erinomaisesti suomalaiseen laskiaisperinteeseen
- **Kustannukset**
  - Talkootyöllä edullisesti
  - Kaupallisesti tehtynä voidaan kattaa myös donitsien vuokraustoiminnalla

Lumen- ja jäänveistoa kanadalaisissa karnevaaleissa

Ottawan Winterlude on suurin Kanadassa järjestettävä karnevaali. Ranskaksi Bal de Neige, eli lumenjuhlat, on osa kaupungin jatkuvaa imagohanketta, jolla myös luodaan lähiliikuntapaikkoja kaupunkilaisten maksuttomaan käyttöön. Vuonna 2007 karnevaaleilla vieraili ennätykselliset 1,6 miljoonaa kävijää.

Quebecin karnevaali järjestettiin ensimmäisen kerran jo vuonna 1894. Nykyään kolmiviikkoinen tapahtuma järjestetään joka vuosi helmikuussa. Reilun kymmenen euron hintaisella lipulla voi liikkua karnevaalialueella vapaasti. Erityisesti viikonloppuisin tapahtuma-alueella on paljon ohjelmaa. Pääsylipun ostaneita on vuosittain noin 600 000.

Tunnelman luomiseksi juhla-alueelle sijoitetaan lumi- ja jääpatsaita. Palkatut taiteilijat työstävät lumiveistoksia koristamaan tykkilumesta tehtyjä rakenteita, kuten esimerkiksi liukumäkiä, sisääntuloväyliä ja keskustoreja.

Liukumäkien ja luistelukenttien lisäksi tarjolla on monenlaista ohjelmaa, kuten lumikenkäilyä, koiravaljakkoajelua, lampikiekkoturnauksia, hiihtokilpailuja, ulkoilmadiskoja ja valoshow-näytöksiä, eskimo- ja intiaaniperinteiden esittelyjä, liikuntaleikkejä, potkukelkka-ajeluja, lumipyöräilyä sekä lumiesteratoja. Hurjin ohjelmanumero lienee joen ylitys kanooteilla, jäiden ajelehtiessa vedessä edestakaisin vuorovesi-ilmiön johdosta.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Julkinen sektori, kunnat, valtio
  - Kaupalliset toimijat
  - Matkailuyhdistykset, kolmas sektori
- **Mahdollisuudet / Edellytykset**
  - Talviurheilukilpailujen oheisohjelmina
  - Laskiaisperinteestä kehitettäviä monipuolisempia ulkoilutapahtumia
  - Paikallisten ihmisten mukaan ottaminen toteutukseen
- **Kustannukset**
  - Kanadalaisten karnevaalien budjetti ja taloudellinen merkitys ovat suuret
  - Kaupalliset festivaalit maksavat itse itsensä
  - Vapaaehtoisvoimin toteutettavat tapahtumat jäävät usein paikallisiksi, mutta kustannuksiltaan kevyiksi

Keinojäärata lammella

Maailman ainoa ponttonien päälle veteen jäädytetty keinojäärata löytyy Holstebron kaupungissa sijaitsevasta Lystanlaegget-puistosta Tanskasta. Lampi ei Tanskan ilmastossa yleensä jäädy talvisin, joten luonnonjäällä ei pääse luistelemaan. Keinojäärata on auki joulukuusta maaliskuulle, ja hyvällä säällä luistelijoita saattaa olla useita satoja päivittäin. Kioskista vuokrataan luistimia ja myydään kahvia. Paikalle pystytetään koko talven ajaksi lisäksi teltta ja piknikpöydät.

Noin 3000 neliömetrin suuruisen lammikon rannalla on kaksi kiinteää laituria, joiden väliin reilun 1600 neliön ponttonilautta asennetaan. Lautan pinnalla oleva vesi jäähdytetään suolaliuoksella, joka virtaa yhdeksän kilometriä pitkässä johdossa.

Talvikauden päätyttyä ponttonilevyt nostetaan ylös järvestä ja varastoidaan kesän ajaksi.

Rata perustettiin vuonna 2004. Arvion mukaan 67 000 euroa maksavien kunnostustöiden jälkeen radalla on elinikää vielä 4–5 vuotta. Luistinrata on ollut kunnan, yksityisten luistelunharrastajien ja paikallisten yritysten yhteisprojekti. Ylläpidosta ja kustannuksista ovat huolehtineet kaupunki ja vapaaehtoisryhmä. Myös mainostuloista on saatu rahaa.

Taloudellisesti projekti on ollut varsin kallis. Uusi tekojäärata olisi halvempi tehdä betonialustalle, jossa kesällä voisi luistella asfaltilla ja talvet jäällä.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Tämä voisi olla tekninen ratkaisu, kun tarvitaan jääsilta virtapaikan tai muun heikon jään kohdan ylittämiseen luonnonjäillä
  - Kunta, seura tai kaupallinen yritys
- **Edellytykset**
  - Erityisesti ilmaston lämmetessä asia saattaa tulla ajankohtaiseksi sesongin pidentämisen teknisenä ratkaisuna
  - Erityisesti rantakaistaleen ylittämiseen raskaalla kalustolla, tämä voisi olla ratkaisu
- **Kustannukset**
  - Suomesta löytyy yrityksiä, jotka tekevät tekojääratoja ja putkistomattojärjestelmiä sekä ponttonilaitureita ja putkistoasennuksia vesistöön

Metsässä ja puistoissa mutkittelevat luistelupolut

Luistelupolut metsissä ja puistoissa ovat kasvattaneet suosiotaan viime vuosina. Kanadassa kiinnitetään erityisesti huomiota luistelun sosiaaliseen puoleen, ja luistelupaikat ovat usein maisemoituja. Liikunnasta tehdään tapahtuma, joka houkuttelee ihmisiä paikalle viettämään vapaa-aikaa ja viihtymään ystävien seurassa. Liikunta tulee mukaan ikään kuin vahingossa.

Parc du Heronin metsässä Kanadassa kevyen liikenteen väylälle on rakennettu luistelupolkuja verkostona, joiden yhteenlaskettu pituus on useita kilometrejä. Jääpolut sijaitsevat liikuntapuistossa keskellä kylää, koulun vieressä. Polkujen käyttäminen on paikallisille ihmisille ilmaista, matkailijat maksavat käytöstä.
Kanadassa on useissa muissakin kaupungeissa lyhyempiä luistelupolkuja puistoissa ja leirintäalueilla. Torontossa tekojääpolku kiemurtelee puiden ja pensaiden lomassa.

Hollantiin on rakennettu ehkäpä maailman pisin tekojääpolku, jonka pituus on noin viisi kilometriä. Wienissä, Itävallassa luistinpolut lähtevät luistinradalta ja kulkevat viereiseen puistoon.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita

- Kunnat ja urheiluopistot
- Erityisesti luistinradat metsien ja puistojen vieressä
- Pieksämäellä Hiekanpään alueella rantapuistossa luistinradan ja uimahallin vieressä on jo 900m puistoluistelurata, Suomen ensimmäinen puistorata avattiin talvella 2011/2012

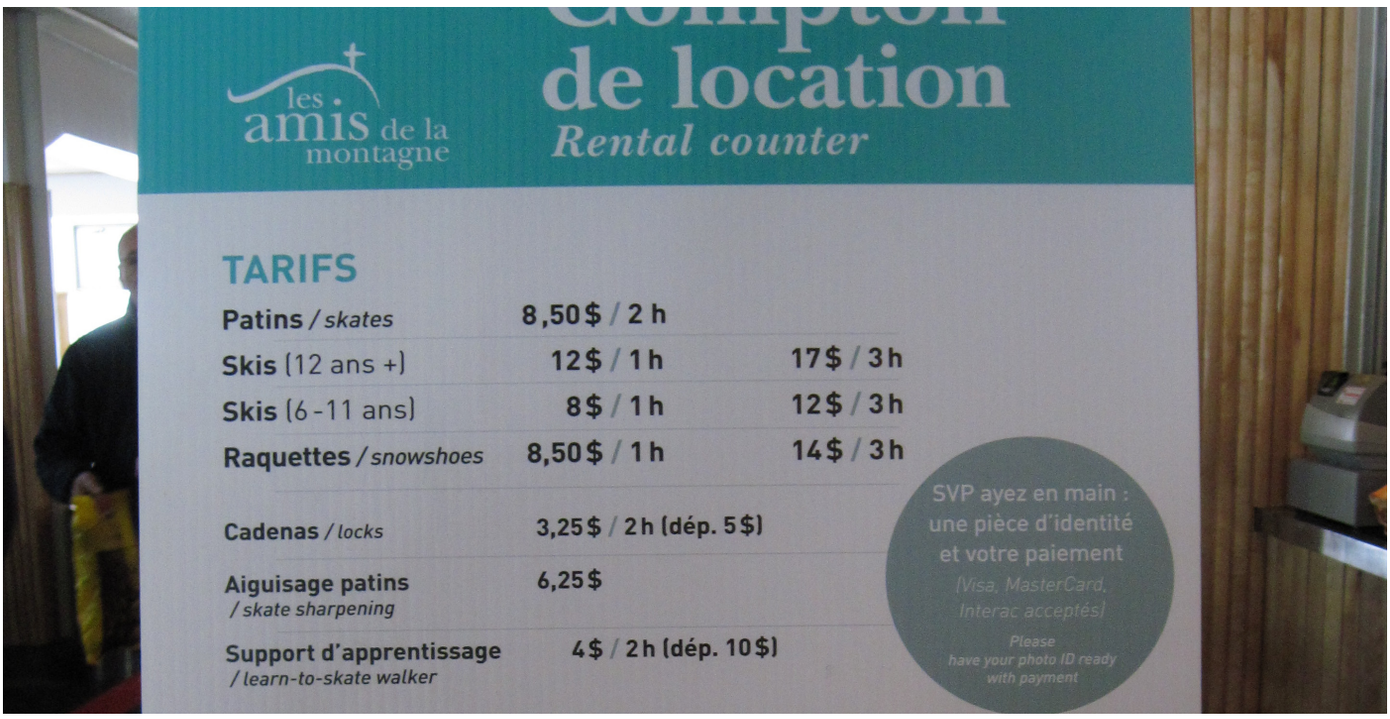
Edellytykset ja mahdollisuudet

- Pieksämäen kahden talven kokemuksien mukaan varsinkin aikuiset luistelijat ovat lisääntyneet
- Myös nuorten ja nuorten aikuisten osuus on kasvanut
- Suomessa voisimme ehkä luistella laavulle makkaroita paistamaan
- Kanadalaisia jäätulistelupaikkoja pitäisi ehkä vähän parannella, jotta ne sopisivat myös makkaranpaistoon jäällä
- Metsä- tai puistorataa voisi jatkaa myös järvenjäälle säiden suosiessa

Kustannukset

- Pieksämäen kokemusten mukaan tavallinen luistelukenttä on helpompi hoitaa
- Matkaluisteluratarata verrattuna puistoluisteluradan kunnossapito on edullisempaa ja helpompaa
- Luistelukausi on pidempi kuin järvellä
- Vuosikustannukset noin 4 000 – 6 000€/talvikausi/900m
- Pieksämäen ongelmat ovat pieniä, oksia putoaa puista jäälle keväällä ja tuulella

Lumikenkäillen poluilla

Lumikenkäily on syvien hankien laji. Kanadalaisissa ulkoilupuistoissa on latujen ja luistelupolkujen lisäksi tehty kuitenkin myös valmiita reittejä lumikenkäilijöille. Reitit on merkitty karttoihin ja luonnossa reitin tunnistaa puuhun kiinnitetystä merkistä.

Nykyään harrasteliikkujat kaipaavat viitoitettuja reittejä liikkuessaan metsissä ja erämaissa. Kanadassa ei myöskään saa kulkea vapaasti yksityisellä maalla, joten asutuskeskusten ympäristössä lumikenkäpolut ovat välttämättömyys lajin harrastamisen kannalta.

Liikuntapuistoissa puiston ystävät vuokraavat suksien ja luistimien lisäksi välineitä lumikenkäilyyn.

Lumikenkäily on peräisin Pohjois-Amerikan intiaaneilta, joille lumikengillä kävely oli tapa liikkua talvisessa luonnossa. Lumikengät tekevät syvässä lumessa kävelyn mahdolliseksi myös sellaisilla alueilla, missä suksilla on vaikea liikkua.

Nykyään lumikenkäily kasvattaa suosiotaan talvisena liikuntalajina. Umpihangessa lumikenkiä on kätevämpi käyttää kuin suksia ja tekniikan oppii nopeasti. Lumikenkäily kuluttaa paljon energiaa ja on erinomaista kuntoliikuntaa.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Metsähallitus ja virkistysalueita hallinnoivat yhdistykset
  - Kaavoittajat ja kunnat
  - Matkailuyhdistykset ja matkailuyritykset
  - Lumikenkien maahantuojat
- **Edellytykset ja mahdollisuudet**
  - Lumikenkäpolku on helppo tehdä luontoon, metsän pintaan ei tarvitse koskea
  - Jokamiehenoikeudet sallivat meille mahdollisuuden liikkua metsässä ilman virallisia reittejä
  - Reittien tekemiseen vaaditaan maanomistajan lupa
  - Reitit on merkittävä karttaan ja maastoon, reitin alkuun ja sen varrelle
  - Lunta ja metsää
- **Kustannukset**
  - Lumikenkäpolut maksavat merkkien ja niiden asentamisen hinnan
  - Karttaan ne kannattaa merkitä, kun karttaa ollaan muutenkin uusimassa
  - Merkit ovat paikoillaan ympäri vuoden, ainoastaan ajoittainen tarkistus on tarpeen
  - Itse polku syntyy käyttämällä, sitä ei tehdä uudelleen lumisateen jälkeen
  - Lumikengät maksavat 50 – 200 €, useat ihmiset voivat käyttää samoja kenkiä, koska jalan kokoa ratkaisevampaa on henkilön paino
  - Lumikenkä kiinnitetään talvijalkineeseen, joten ne on helppo ottaa mukaan
  - Lumikenkäpolkujen käyttö on yleensä ilmaista

Kävellen kaikki liikkeelle

Britannian Ramblers järjestö aloitti vuonna 2000 Get Walking, Keep Walking -kävelyohjelman, joka on kävelyttänyt tähän mennessä jo 75 000 ihmistä. He ovat kävelleet jo yhteensä neljä sataa kertaa maapallon ympäri. Jokaisen ryhmän kanssa aloitetaan 12 viikon kävelyohjelma ensin lyhyemmillä kävelyillä, joita pidennetään pikkuhiljaa. Tarkoitus on saada nimenomaan passiiviset ihmiset ulos liikkumaan.

Nykyään Walking for Health -ohjelmaa pyörittää Macmillan syöpäsäätiö yhdessä Ramblersin kanssa. Yhteistyössä on mukana myös Englannin kunnat ja terveysviranomaiset.

Ohjattuja kävelyitä järjestetään ympäri Englantia. Kävelyt on jaettu neljään eri tasoon ja suunnattu eri kohderyhmille, esimerkiksi sairauksista toipuville, iäkkäille, syrjäytyneille ja mielenterveyspotilaille. Puolen tunnin lounaskävelyt ovat puolestaan suosittuja toimistotyötä tekevien ihmisten keskuudessa. Tiedot kustakin kävelystä on koottu nettiin, ja niitä voi hakea postinumeron tai paikkakunnan nimen mukaan.

Bristolin kaupunki innostui järjestämään lisäksi viikon mittaisen kävelytapahtuman toukokuussa 2013. Tapahtuma on päätetty uusia tulevana keväänä, ja vuodeksi 2015 kaupunki suunnittelee koko vuoden mittaista kampanjaa kävelyn ympärille. Tapahtuma on ollut pohjana myös Bristolin saamalle Euroopan vihreä pääkaupunki 2015 palkinnolle.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Kolmas sektori ja valtakunnalliset yhdistykset, esim. Suomen Latu
  - Kunnat ja terveysviranomaiset
  - UKK-instituutti ja terveysliikunnan ammattilaiset
- **Edellytykset**
  - Näkyvä julkisuuskampanja ja hyvin toteutetut www-sivut
  - Kaikille avoimet ja ilmaiset kävelyryhmät, joihin osallistujat sitoutetaan sosiaalisella verkostolla
  - Ammattitaitoiset vetäjät ryhmille
- **Kustannukset**
  - Englannissa kustannus kunnalle on noin 1,68€ /kävely tai 40€/osallistuja/vuosi

Jalkapallogolf – Futisgolf

Jalkapallolla pelattava golf on lähtöisin Ruotsista 2000-luvun alkupuolelta. Pelin kansainväliset säännöt on laatinut The World Footballgolf Association, joka on perustettu vuonna 2007. Peli on minigolfin tapaista helposti omaksuttavaa, liikunnallista ajanvietettä ulkona. Suomalaisittain Futisgolf on jokamiehen, -naisen ja -perheen hauska kesälaji.

Pelialueella on joko 9 tai 18 reikää ja palloa kuljetetaan jaloilla. Palloa potkaistaan golfin tapaan aina siitä pisteestä, mihin se on edellisen potkun jälkeen jäänyt. Palloa saa potkaista enintään kahdeksan kertaa jokaista reikää kohden, ja pallon tulee mennä esteiden lävitse oikeassa suunnassa. Pallon saa palauttaa ojasta tai muista hankalista paikoista takaisin radalle.

Viheriöiden pituus potkupaikalta reikään vaihtelee. Matkalla on esteitä ja aitoja, traktorin renkaita, puroja ja kiviä, joiden yli tai ali pallon on mentävä. Jokaisella pelaajalla on oma pallo, mutta joukkueilla yhteinen kirjauskortti. Kussakin joukkueessa on 2–6 pelaajaa.

Futisgolfia pelataan maailmassa ainakin 65 radalla yhdeksässä maassa. Uppsalan kentällä Ruotsissa käy vuosittain noin 5000 pelaajaa touko–lokakuun välisenä aikana. Suurin kävijäryhmä ovat 20–40-vuotiaat miehet. Tanskassa on nyt yli 20 rataa ja suunnitteilla on jatkuvasti yhä mielikuvituksellisempia ratoja.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Maatila- tai maatilamatkailuyrittäjät, tilan omistajat yksityisellä maalla
  - Yhdistykset kunnallisissa puistoissa
- **Edellytykset ja hyviä sijaintipaikkoja**
  - Pelialueeksi sopii lähes mikä tahansa muutaman hehtaarin alue, joka on peltoa tai metsää
  - Toimii myös talvella kovaksi ajetulla lumipinnalla ja lisäksi lumesta saisi muovattua esteitä
  - Futisgolf-rata sopisi hyvin Frisbee-golf radan yhteyteen
  - Jalkapallon saa radalta, kenkien tulee sopia pallon potkimiseen
  - Joakim Wiberg Uppsalasta avustaa mielellään uuden radan perustamisessa
  - Toimii myös ilman henkilökuntaa
- **Kustannukset**
  - Uppsalan rata maksoi noin 47 000 €, rakennettu täysin yksityisin varoin
  - Uppsalan kentän liikevaihto on noin 58 000 €, kulut noin 12 000€
  - Ålundan kentän rakentamiseen saatiin EU-leader avustusta
  - Käyttökerran kustannus harrastajalle on noin 5-10€/kerta

Yukigassen – lumisotaa japanilaisittain

Yukigassen on Japanissa kehitetty lumisotapeli. Lajin maailmanmestaruuskilpailut järjestetään Japanin Sobetsussa, ja niihin osallistuu vuosittain noin 150 joukkuetta. Lajin kotimaassa harrastajia on kymmeniätuhansia.

Suomeen Yukigassen on levinnyt Kemijärven ystävyyskaupunkitoiminnan kautta jo 90-luvulla. Yukigassen on hauska joukkuepeli, joka vahvistaa yhteishenkeä. Lajia ei tarvitse juurikaan harjoitella, ja se sopii hyvin esimerkiksi ystäväpiirien ja työporukoiden sosiaaliseksi ajanvietoksi. Jälkipelit ovat yukigassenissa myös tärkeitä, kuten joukkuepeleissä yleensäkin. Yukigassenia harrastaa tällä hetkellä noin 2000–3000 suomalaista.

Yukigassenissa ideana on ryöstää vastustajajoukkueen lippu ja "polttaa" pelaajat lumipalloilla.

Jokaisessa joukkueessa on kymmenen nimettyä pelaajaa, joista kentällä saa olla yhtä aikaa kapteenin lisäksi seitsemän. Aloituskokoonpanossa kentällä on oltava vähintään kolme naista. Joukkueella pitää olla yhtenäinen otteluasu, joka ei kuitenkaan saa olla valkoinen. Kypärä ja kasvosuoja ovat pakollisia. Joukkuelipun koko on vähintään 0,5 x 1 metri. Pelissä käytettävät lumipallot tehdään koneella itse. Palloja tehdään 270 kappaletta yhtä ottelua varten, 90 palloa per erä.

Jokainen erä kestää enimmillään kolme minuuttia. Erän päättyessä voittajajoukkue on se, jolla on enemmän pelaajia kentällä tai se, joka on ryöstänyt vastapuolen joukkuelipun. Koko kilpailun voittaa joukkue, joka voittaa ensimmäisenä kaksi erää.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Yukigassen-liitto pitää Euroopan mestaruuskisat vuosittain Kemijärvellä
  - Pelaajat yritysjoukkueita, kerhoja, seuroja tai työporukoita
  - Harrastuskerhot, latuyhdistykset, kylätoimikunnat
- **Edellytykset**
  - Yukigassen-kisoihin tarvitaan kaupallinen lisenssi Suomen Yukigassen liitolta
  - Peliin tarvitaan tasainen kenttä sekä suojavallit
  - Suojavallit tehdään lumesta
  - Kentän mitat ovat tarkkaan määritelty, perinteinen urheilukenttä toimii hyvin
- **Kustannukset**
  - Virallinen Yukigassen-lumipallontekolaite maksaa noin 540 €
  - Turnauksien osallistumismaksut Suomessa ovat 100–150 €/joukkue
  - Turnauksissa pakollinen suojavarustus, kypärät ja peliliivit, kuuluvat hintaan
  - Pelaajien on huolehdittava omista vakuutuksistaan

Lampikiekkoa luonnonjäällä

Lampikiekon perimmäinen tarkoitus on nauttia pelaamisesta, luistelemisen riemusta ja yhdessäolosta ulkona luonnonjäillä. Lampikiekko on jääkiekon alkuperäisversio. Kanadassa on tavallista puhdistaa mökkirannat lumesta ja kokoontua pelaamaan lampikiekkoa koko naapuruston voimin.

Lampikiekon säännöt poikkeavat nykyisen jääkiekon säännöistä. Koska luonnonolosuhteet vaihtelevat paljon, pelin tarkemmat säännöt on tapana sopia pelin alkaessa. Erotuomaria ei yleensä ole. Joukkueissa on neljä pelaajaa, maalivahtia ei käytetä lainkaan. Pelit kestävät 20–30 minuuttia, eikä erätaukoja ole.

Kaikki fyysinen kosketus pelaajien välillä on ehdottomasti kiellettyä. Varusteet ovat tuttuja jääkiekosta.

Lampikiekkoa pelataan Pohjois-Amerikassa alueilla, joissa on talvisin luonnonjäätä. Turnauksiin osallistujat ovat pääasiassa 21–35-vuotiaita, yli 40-vuotiaat pelaavat omassa sarjassaan. Kanadan suurimpaan nelipäiväiseen turnaukseen osallistuu 120 joukkuetta, jotka edustavat 15 maata, 12 Kanadan provinssia ja 35 Yhdysvaltojen osavaltiota. Turnaukset pelataan luonnonjäällä julkisilla paikoilla. Katsomoon ei myydä lippuja, vaan ohikulkijat saavat tulla seuraamaan pelejä. Lampikiekko on nimenomaan osallistujien laji, ei katsojien.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Kunta sponsorina sallimalla huoltorakennuksien ilmaisen käytön
  - Koulut, opiskelijaliikunta, yhdistykset
  - Kortteliporukat, latuyhdistykset
  - Parhaimmillaan talvitapahtumien leikkimielisenä ohjelmanumerona
  - Välinevalmistajia mukaan tapahtumiin
- **Edellytykset ja sopivia sijaintipaikkoja**
  - Tarpeeksi paksua luonnonjäätä ja pakkasta, lupa rannan käytöstä maanomistajalta
  - Vapaaehtoisia rakennus- ja huoltotalkoisiin
  - 10 cm korkeat puureunat, ruuvataan 10cm pitkillä ruuveilla jäähän
  - Kairalla ja kairapumpulla nostetaan vesi jäälle pinnan tasoittamiseksi
  - Lumikolat kentän puhdistamiseen
- **Kustannukset**
  - Huoltorakennuksien vuokrat, rakennuskalusteet, turnauksien palkinnot
  - Tapahtumavakuutus, turvallisuussuunnitelma ja ensiapujoukot turnauksissa
  - Tuloja joukkuemaksuista, myyntituloja ruuasta yms.

Ulkoliikunnan sähköiset kiintorastit

Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa on kehitetty suunnistajille kattavat sähköiset karttatietokannat kiintorasteista. Yhteistä on helppous käyttäjälle sekä mahdollisuus nähdä maanlaajuisesti kaikki kiintorastit kootusti yhdessä paikassa.

Norjassa perinteinen kiintorastijärjestelmä on saanut nettiversion nimeltä Tur-O. Lisäksi heillä on Aktiv med kart -projekti osana ulkoiluyhdistysten, terveysviranomaisten ja paikallisten toimijoiden Aktiv i friluft -projektia.

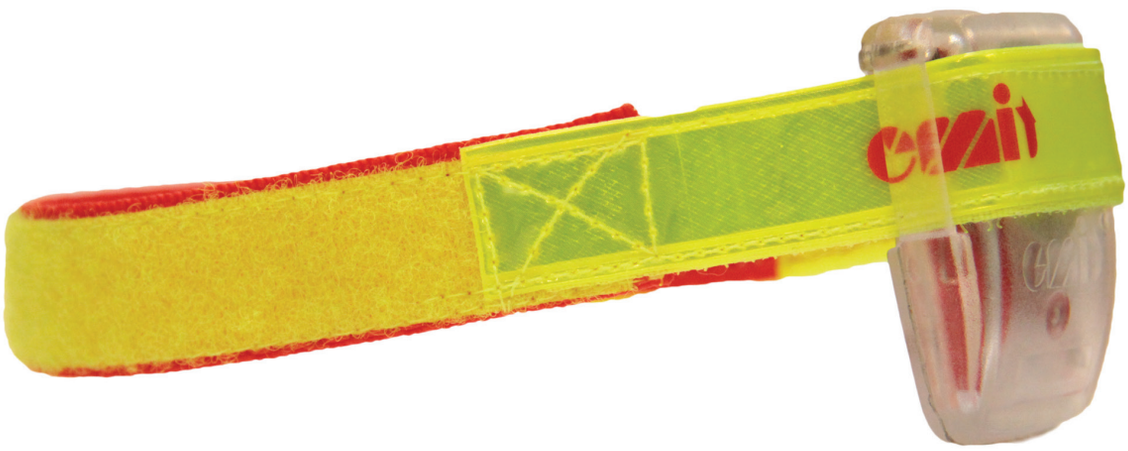
Ruotsissa on käytössä kaksikin sähköistä järjestelmää rastien keräämiseen. Naturpasset ja Hittaut -järjestelmien avulla suunnistajat voivat kilpailla toistensa kanssa rastien löytämisestä. Löydetyt rastit rekisteröidään netissä. Naturpasset toimii jo yli 550 alueella ympäri Ruotsia. Vuoden 2013 aikana 11 870 käyttäjää keräsi 511 325 rastia.

Tanskassa suunnistusliiton imago-kampanjasta on syntynyt Find Vej i Dk -kampanja, jossa houkutellaan maailmanlaajuisen aarteenetsintä-suunnistustietopankin avulla uusia ihmisiä jäseniksi suunnistusseuroihin ja opettelemaan kartan käyttöä. Yhteensä Tanskassa on noin 5000 rastia. Vuonna 2013 innokkain suunnistaja löysi 3700 rastia.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Suunnistusliitto ei pysty yksin toteuttamaan, tarvitsee yhteistyöhön toisen maanlaajuisen organisaation resursseja
  - Metsähallitus, Suomen Latu, Kuntaliitto, Partiolaiset, Suunto, Maanmittauslaitos
- **Edellytykset**
  - Oma järjestelmä yhteisenä hankkeena kiinnostuneiden kesken
  - Noukitaan rusinat pullasta naapurimaiden kokemuksien perusteella
  - Koko maan kattava rastijärjestelmä esim. www.luontoon.fi-sivustolle
  - Tanskan onnistuneet kampanjat, Hittaut-rahoitus
- **Kustannukset**
  - Hittaut-organisaatio toimii mainostuloilla ja tarjoaa malliaan myös Suomelle
  - Tanskan kampanja maksoi yhteensä 202 500 €. 50 seuraa toteutti 150 projektia, kustannus oli 1350€/ projekti tai n.40 €/ rasti

Ajanottojärjestelmä harrastusliikuntaan

Norjalaisten suunnistuskilpailuihin kehittämä EMIT-ajanottojärjestelmä on laajalti suunnistajien käytössä. Suunnistuksesta järjestelmän käyttäminen on levinnyt myös muun muassa maastohiihtoon, hiihtosuunnistukseen, pyöräilyyn ja maastojuoksuun.

Norjalaisilla on käytössään jo 45 000 ajanottolaitetta, ja lisäksi 7000 laitetta on vuokrakäytössä norjalaisissa tapahtumissa. Osallistujilla on suorituksen aikana ranteessa tai nilkassa elektronisesti aikaa mittaava vastaanotin, joka aktivoidaan lähtöleimasimella.

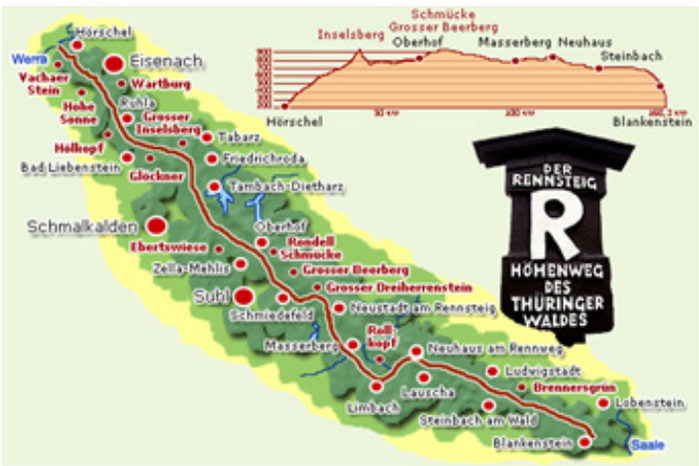
Norjan yritysurheilujärjestö käyttää järjestelmää Holmenkollenilla pidettävissä hiihtotapahtumissa, jotka on suunnattu kaikille yli 16-vuotiaille.

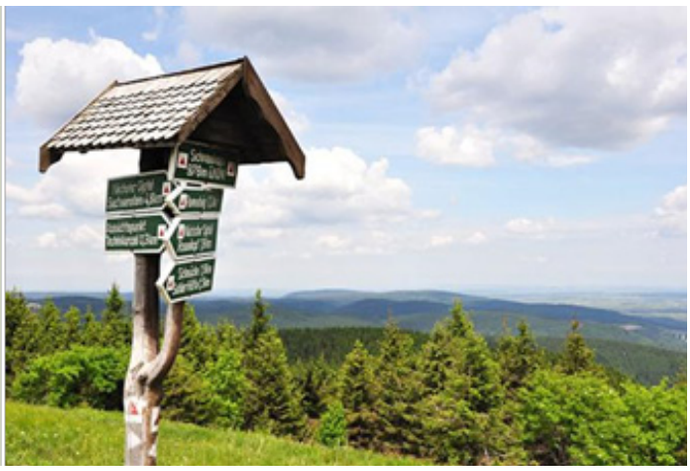
Tapahtumilla innostetaan yritysjoukkueita osallistumaan säännöllisiin hiihtotapahtumiin talvikauden aikana. Ajanottojärjestelmä mahdollistaa sen, että hiihtämään voi lähteä itselle sopivaan aikaan, ja omaa tulosta voi jälkikäteen verrata muiden hiihtäjien kanssa. Suoritusajat voidaan tallentaa nettiin, joko omana tietona tai jaettavaksi sosiaalisen median kautta.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Urheiluseurat ja lajiliitot
  - Liikuntaa harrastavat yhdistykset, koulut, opistot
- **Edellytykset ja hyviä sijaintipaikkoja**
  - Liikunnalliset massatapahtumat
- **Kustannukset**
  - Tapahtumien kustannukset katetaan osallistujamaksuilla
  - Yksittäisen harrasteradan kustannukset vaihtelevat noin 6 000 ja 15 000 euron välillä
  - Hintasuhde on käyttäjämääriin nähden edullinen
  - Käyttäjä voi ostaa oman laitteensa 85 eurolla tai vuokrata sen muutamalla eurolla

Saksassa kävely on trendilaji

Saksassa on pitkät kävelyperinteet. Noin 40 miljoonasta saksalaisesta kävelijästä 12 miljoonaa käytti vuonna 2008 loma-aikaansa kävelyyn, ja noin kaksi miljoonaa saksalaista ulkoilee osallistuen opastettuihin kävelyretkiin. Kävely on nyt Saksassa trendikästä. Se kasvattaa suosiotaan kaikenikäisten ihmisten keskuudessa.

Saksan talous- ja teknologiaministeriön tutkimuksen (2010) mukaan saksalaisia motivoi kävelemään ja retkeilemään halu nauttia ulkoilmakokemuksista, halu kuntoilla ja halu kasvattaa sosiaalisia verkostoja samanhenkisten ihmisten kanssa.
Kansainvälisesti tarkasteltuna Saksassa on suhteellisen tiheä ja hyvin hoidettu retkireittiverkosto. Kävelyreittejä maassa on yhteensä noin 300 000–400 000 kilometriä. Ne jaetaan kolmelle tasolle:

1. 11 kpl eurooppalaisia pitkänmatkanreittejä, E-reitit, yhteensä 52 000 kilometriä
2. ylialueelliset reitit, jotka usein ylittävät osavaltioiden rajoja
3. 200 000 kilometriä peruskävelyreittejä Saksalaisen kävelyliiton jäsenjärjestöjen hoidossa

Kävelyreittejä ja kävelymatkailua rahoittavat osavaltiot, sponsorit ja säätiöt. Kunnat ja kävelyklubien valitsemat reittivastaavat ylläpitävät reittien kuntoa. Kävelyliiton ja sen jäsenjärjestöjen jatkuvana päämääränä on kehittää ja parantaa polkuverkoston tasoa. Kävelyliitto työskentelee lisäksi läheisessä yhteistyössä valtakunnallisen matkailuyhdistyksen kanssa.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Kunnat, Suomen Latu, liikuntajärjestöt, metsähallitus, matkailuyhdistykset, kyläyhdistykset
  - Terveysalan julkinen hallinto, yhdistykset ja kolmas sektori
  - Kävely on myös suomalaisten tavallisin liikuntamuoto 2010 Liikuntatutkimuksen mukaan
  - Suomalaisten kävelylenkkeily on tällä hetkellä laskeva trendi ja se pitäisi saada nousevaksi
- **Edellytykset**
  - Kunnallinen ja kaavoituksellinen yhteistyö yli rajojen
  - Maanomistajien luvat, karttamerkinnät ja viitoitus luonnossa
  - Yhteistyötä ja talkootyövoimaa sekä polkujen rakentamiseen että ylläpitoon
- **Kustannukset**
  - Uudet reitit perustetaan usein hankkeina ja julkisella rahalla
  - Säästöjä tulee parantuneesta kansanterveydestä

Aisteja stimuloiva paljasjalkapuisto

Ensimmäiset paljasjalkapuistot perustettiin jo noin 20 vuotta sitten. Ne ovat levinneet yksityisten ihmisten innostuksesta muun muassa kansallispuistoihin ja terveyskylpylöihin, pääasiassa saksankieliselle alueelle.

Egestorfin puistossa Pohjois-Saksassa eripituisia paljain jaloin käveltäviä polkuja on lähes kolme kilometriä. Poluilla kävellään erilaisilla pinnoilla, kuten sementin, mudan, hiekan, turpeen, lasin, käpyjen, kanervien, oksien ja neulasten päällä sekä veden ja liejun seassa, noin 5–10 metrin matka kerrallaan. Polkujen alku- ja loppupisteissä on penkit, säilytyslokerot ja jalkasuihkut.

Paljasjalkapolut vilkastuttavat verenkiertoa ja stimuloivat aisteja. Jalkapohjien tuntoaistien lisäksi poluilla herkistyvät myös kuulo- ja hajuaistit.

Puistoa hoitaa yrityksen palkkaama talonmies, ylläpitokustannukset katetaan 3–5 euron pääsymaksuilla. Vuonna 2012 puisto oli auki huhtikuun puolesta välistä lokakuun puoleen väliin. Kauden aikana paljasjalkapoluilla vieraili 66 000 kävijää.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Isojen kaupunkien puistot, kasvitieteelliset puutarhat
  - Aidatut tai valvotut kunnalliset uimapaikat
  - Hotellien, kahviloiden tai kansallispuistojen yhteydessä olevat luontopolut
- **Edellytykset**
  - Polkujen pinnat tulee voida tarkistaa säännöllisesti
  - Aluetta pitää pystyä valvomaan ilkivallan estämiseksi
  - Suomessa sesonki noin neljä kuukautta
  - Tarpeeksi suuri alue, jotta polku voi kiertää puiden ja pensaiden välissä, voi olla myös labyrinttimainen pienemmällä alueella
- **Kustannukset**
  - Polun rakentamisen voi aloittaa vain muutamilla elementeillä
  - Uusia elementtejä lisäämällä pikkuhiljaa, kustannuksia voidaan jakaa useammalle vuodelle
  - Toimii myös talkoovoimin rakennettuna

Köysikiipeilyä kaupunkipuistoissa

Köysiratapuistot ovat ulkoilu- ja liikuntapaikkoja, joita on rakennettu puustoiseen luontoympäristöön. Puistoihin rakennetut kiipeilyradat sijaitsevat eri korkeuksilla ja ne ovat haastavuudeltaan vaihtelevan tasoisia. Köysiratapuistot ovat auki yleensä vain kesäaikaan.

Kiipeillessä käytetään turvavaljaita, jotka kiinnitetään ratojen läpi kulkeviin vaijereihin. Jokainen on aina vastuussa itsestään. Kiipeilijät allekirjoittavat aina puistoon tullessaan niin sanotun vastuuvapaustodistuksen.

Saksassa, Iso-Britanniassa ja Ranskassa köysiratapuistoja on satoja, Latviassa ja Liettuassakin kymmenkunta. Liettualaisessa Labas Adventure Park -puistossa on seitsemän erilaista rataa ja Lokes Pedan puistossa kuusi ranskalaisten puistonrankentajien rakentamaa rataa sekä zipline-vaijeriliukuja. Aventeuerparkin puistossa Berliinissä on 12 eritasoista kiipeilyrataa, joissa on 170 erilaista kiipeilytehtävää.

Windermeressä, Englannin järvialueen kansallispuistossa sijaitsevassa Treetop Trek Aerial Adventure -puistossa on yhteensä 35 köysitehtävää. Jo perustamisvuotena, vuonna 2012 siellä kävi noin 20 000 kävijää, ja puisto voitti Cumbrian Vuoden pieni vetonaula -matkailupalkinnon. Puisto on päässyt myös matkailupalvelu Trip Advisorin suosituksissa Windermeren suosituimmaksi vierailukohteeksi.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Yksityisyrityksiä, Flow-park Turusta, kunnat, urheiluopistot
  - Matkailuyritykset, seikkailumatkajärjestäjät
- **Edellytykset**
  - Sopiva alue ja isoja puita - yksityiseltä tai kaupungilta/kunnalta vuokrattava maa
  - Turvallisuusosaaminen, turvavaljaiden käyttö ja asiakkaan opastus
  - Tarpeeksi iso asukasmäärä tai matkailijavirrat lähialueilla
- **Kustannukset**
  - Köysiratapuiston rakentaminen, toiminta ja ylläpito ovat yksityisrahoitteista
  - Taloudellinen vastuu kannattavuudesta on aina yrittäjällä
  - Kallis toteuttaa, kaupallinen investointi
  - Baltian hintatasolla Liettuan ratojen alkuinvestointi oli noin 40 000 €

Maastopyöräilykeskus Cannop

Maastopyöräilykeskus Cannop sijaitsee Länsi-Englannissa, Forest of Deanin metsässä, joka kuuluu Englannin metsähallitukselle (Forest Commission). Keskuksen kehittämistä on tuettu 2000-luvulla osana SW-1 hanketta, jonka EU-rahoitus oli 5,9 miljoonaa euroa.
Alkuperäisen aloitteen keskuksen kehittämisestä teki paikallinen maastopyöräilyseura, joka myös rakentaa ja huoltaa reittejä vapaaehtoisvoimin. Metsähallituksen osuus alueen ylläpidosta rahoitetaan parkkimaksuilla, mutta rakentamiseen kerätään rahaa myös kilpailutoiminnalla.

Vuonna 2011 maastopyöräilyreiteillä vieraili 72 000 pyöräilijää, joilla oli käytössään eritasoisia 4,5–11 kilometrin pituisia polkuja sekä alamäki- ja harjoitteluratoja. Alueella toimii runsaasti pyöräilyyn liittyviä yksityisiä palveluntarjoajia, jotka huoltavat ja vuokraavat pyöriä, opastavat harrastajia, myyvät välineitä, pitävät kahvilaa ja järjestävät kuljetuksia.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita
- Suomen Pyöräilyunioni (maastopyöräilyn edistäminen)
- Hiihtokeskukset (sesongin jatkaminen kesään)
- Paikallinen yrittäjä (oheispalvelut) tai harrastajat (harrastus)
- Välinevalmistajat

Edellytykset
- Hankkeen laajuudesta riippuen ulkopuolinen rahoitus
- Sopivan kohteen löytäminen (maankäyttö)

Kustannukset
- Suomessa kunnat voisivat tarjota maata, seurat työvoimaa ja välinekauppaa harjoittavat yritykset investointeja
- Myös Suomessa voitaisiin perustaa reitti-keskittymiä EU- ja muilla hankerahoilla.

Tilataide säväyttää luonnossa

Vuonna 2009 Tanskan ulkoilujärjestöjen keskusliitto Friluftsrådet yhdessä työmarkkinajärjestöjen lomasäätiön ja veikkausvaroja jakavan LOA-säätiön kanssa halusivat ideoida ihmisille uudentyyppisiä luontokokemuksia ja kannustaa ihmisiä liikkumaan.

Yksi ideoiden pohjalta syntynyt kokeilu oli niin kutsuttu Metsäkäärmeen luontotila. Luontotilan teemana olivat erilaiset yllätykselliset, luontoon liittyvät taideteokset metsässä, polkujen varrella.

Taiteilija Sören Taaning on suunnitellut taideteokset ja hän ylläpitää niitä omistamassaan metsässä. Teoksia on yhteensä 35 ja ne kaikki liittyvät luontoon.

Tanskassa on yhteensä 18 vastaavan kaltaista luontotilaa, jotka on kehitetty rohkaisemaan ihmisiä liikkumaan ja rauhoittumaan luonnossa. Kriteereinä kaikille luontotiloille on ollut, että ne korostavat paikallisia ominaispiirteitä ja identiteettiä, ne ovat aina auki ja vuorovaikutuksessa ympäröivään luontoon.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Taiteilijayhteisöt ja yksilöt, jotka tekevät tilataidetta kuten "Hiljainen Kansa" Kainuussa ja Parikkalan Patsaspuisto
  - Luontoliikuntaa harrastavat yhdistykset ja kyläyhdistykset
  - Matkailuyritykset ja toisen asteen oppilaitokset, säätiöt ja sponsoroijat
- **Edellytykset**
  - Luonnossa oleva kohde, joka houkuttelee ihmiset paikalle
  - Paikalle sopivan palvelun lisääminen tilaan houkuttelemaan uusia kulkijoita
  - Lisäämällä liikunnallisen ulottuvuuden taidepuistoon syntyy taidepolku
  - Paikallisia oivalluksia sopivien luontotilojen kehittämiseksi
- **Kustannukset**
  - Ovat täysin riippuvaisia toteutettavasta kohteesta
  - Jäävät täysin perustajan ja sponsoroiden vastuulle
  - Ei pääsymaksutuloja

Tanskalaisessa metsässä

Tanskassa yksityisten metsien käyttämiseen tarvitaan maanomistajan lupa. Ulkoilujärjestö Friluftsrådet on ollut aktiivisesti mukana luomassa polkuverkostoja eri käyttäjäryhmille niin julkisissa kuin yksityisissä metsissä maanlaajuisesti.

Tanskassa erilaisia polkuja on kehitetty muun muassa kävelijöille, kuntoilijoille, terveysliikkujille, maastopyöräilijöille, rullaluistelijoille, ratsastajille, suunnistajille ja lapsille. Polkujen alkupisteissä on laatikoita, joista löytyy eri tarkoituksiin karttoja ja tietokortteja alueesta.

Tanskan kattava terveysreitti-verkosto on luotu vuosina 2009–2013 Tryg-säätiön, Tanskan ympäristöministeriön ja metsähallituksen tuella.

Vuonna 2000 rakennettiin ensimmäinen maastopyöräilyreitti. Nyt reittejä on yhteensä 350 kilometriä, ja maastopyöräilystä on tullut Tanskan nopeimmin kasvava liikuntamuoto.

Tanskan kansalliseen ulkoilukokeiluprojektiin osallistuu myös Kööpenhaminan yliopiston Metsä-koulu, joka kehittää metsä-parkouria ja luonto-crossfitia ja toimii projektin tietopankkina ja kokeilukeskuksena.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

Jokamiehenoikeudet antavat Suomessa niin laajat mahdollisuudet luonnossa liikkumiseen, että emme ehkä huomaa maanlaajuisten polkuverkostojen tarpeellisuutta kaupunkilaistuneille suomalaisille.

- **Mahdollisia toteuttajia /yhteistyökumppaneita**
  - Julkiselta sektorilta ympäristöministeriö, kunnat, metsähallitus, terveysviranomaiset
  - Kolmannen sektorin yhdistykset, urheiluseurat ja ulkoilujärjestöt
  - Säätiöt, yksityiset lahjoittajat, matkailuyritykset ja lomarahastot
- **Edellytykset**
  - Kylttien ja karttojen graafinen yhdenmukaisuus hoidetaan keskitetysti
  - Paikallisten reittien tarve lähtee paikallisista toimijoista
  - Koko maan kattavat www-sivut hoidettava keskitetysti
- **Kustannukset**
  - Toteutus jää kunnille ja paikalliselle kolmannelle sektorille
  - Rahoitukseen tulisi hakea erilaisia hanketukia

Luistinradat luonnonjäällä

Ruotsissa ja Kanadassa luonnonjäällä luistelu on huomattavasti Suomea yleisempää. Kanadan pääkaupungissa, Ottawassa sijaitsee maailman suurin luistinrata (kuvassa). The Rideau Canal Skateway on perustettu vuonna 1971, ja vuodesta 2007 se on ollut Unescon maailmanperintökohde.

Kanavan jäällä ylläpidetty luistinrata sijaitsee keskellä kaupunkia. Sen varrella on kahviloita, erilaisia harrastusmahdollisuuksia sekä tietysti luistinten vuokrausta. Monet luistelevat kanavaa pitkin jopa töihin. Lähes kahdeksan kilometriä pitkällä radalla on laskettu olevan noin miljoona luistelukertaa joka vuosi.

Ruotsissa retkiluistelulla on yli sata vuotta vanhat perinteet. Ruotsin vanhin retkiluisteluyhdistys, Stockholms Skridskoseglarklubb (SSSK) on perustettu vuonna 1901. Luisteluratoja oli Tukholman ympäristössä jo yli 17 kunnassa 2000-luvun alussa. Pisin reitti on noin 80 kilometriä pitkä ja kulkee Uppsalasta Tukholmaan.

Luistinradoista oppaan Ruotsin kuntaliiton, luisteluliiton ja Tukholman kaupungin tukemana kirjoittanut Anders Tysk kiertää Ruotsin kunnissa opastamassa uusien jääratojen tekemistä. Tysk on ilmoittanut olevansa valmis vierailemaan myös Suomessa, mikäli kiinnostusta jääratoihin ilmenee. Ruotsin valtakunnallisen urheiluliiton mukaan noin viisi prosenttia ruotsalaisista luistelee (noin 326 000), ja Ruotsissa myydään vuosittain 30 000 paria retkiluistimia.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Kunnat, liikuntapuistot ja urheiluopistot
  - Matkailualan kaupalliset ja kunnalliset toimijat
- **Edellytykset**
  - Tietotaitoa luisteluväylien tekemiseen jäälle, jääteiden tekemisen taitoa on jo
  - Olosuhteet luonnonjääratojen rakentamiseen ovat hyvät, talvemme ovat kylmiä ja vähälumisia
  - Vastuukysymykset, turvallisuus ja talous
  - Huomioita myös jokamiehenoikeudet ja EU-säännöt, Ruotsista löytyy ratkaisumalli
- **Kustannukset**
  - Ruotsissa jääratojen kustannus vuonna 200 oli noin 0,12€/käyttökerta
  - Ruotsissa halvin kunnallinen liikuntapalvelu
  - Rideaun luisteluradan vuosibudjetti on 1,5milj. CAD, rahoitus tulee usealta eri taholta
  - Kanadassa kustannus noin 1€/luistelukerta

Lumirenkailupuistosta matkailun vetonaula

Kanadan Quebecissa sijaitsevan Valcartier Vacation Village -renkailupuiston idea perustuu ajatukseen, että talviriemut kuuluvat kaikille, ilman erityisiä lajitaitoja esimerkiksi hiihdosta tai luistelusta. Liikunnallinen ulkoliikuntapuisto on talvisin lumipuistona ja kesäisin vesipuistona. Jacques-Cartierin kansallispuiston reunamilla sijaitseva puisto on maksullinen ja siellä vierailee noin 10 miljoonaa kävijää vuosittain.

Kesäisin alueella on leirintäalue, jossa voi harrastaa muun muassa koskenlaskua. Alueella on 35 vesiliukumäkeä ja 18 reiän golfkenttä. Talvella mäkiseen maastoon on rakennettu 40 erilaista liukumäkeä, joissa voi laskea suurilla kumirenkailla ja koskilautoilla. Luistinvuokraamosta voi lainata luistimet luistinpoluille. Ympärivuotisesti puistossa voi ajaa myös karting-autoilla.

Alueella on kaksi palvelurakennusta, ravintoloita ja kahviloita, joita pyörittää 50 vakituista työntekijää. Nykyisin Pohjois-Amerikan suurimmassa talvileikkipuistossa käy vuosittain 10 miljoonaa vierailijaa. Päivälippujen hinnat vaihtelevat 7–22 euron välillä (vuonna 2013). Kausilippujen hinta vaihtelee 20–62 euron välillä. Perheyritys on ennakkoluulottomasti vuodesta 1963 lähtien rakentanut puistoa 35 miljoonan euron investoinneilla. Puisto on palkittu yli 30 kertaa yhtenä Quebecin alueen menestyvimpänä yrityksenä niin matkailun, liiketoiminnan, liikunnan, mainonnan, radion kuin TV:n palkinnoilla.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Liikunta- tai laskettelukeskuksen rinnakkaistoiminnaksi tuomaan lisäkäyttäjiä
  - Huvi tai vesipuiston talviaktiviteetiksi
  - Yksityiset yritykset, erityisesti matkailu- ja ohjelmapalvelutarjoajat
  - MEK, kaavoittajat, kunta
- **Edellytykset ja mahdollisuudet**
  - Ensisijaisesti matalan osaamiskynnyksen talvimatkailukohde, seikkailupuisto
  - Isot kaupungit
  - Potentiaalisia kävijöitä Venäjältä ja muualta Euroopasta
  - Euroopan ainoa lumiseikkailupuisto
  - Lumivarmaa ja mäkistä maastoa, tarvitaan myös tykkilunta
  - Tarpeeksi suuri alue jatkokehittämistä varten
- **Kustannukset**
  - Huomattavat alkuinvestoinnit, jos halutaan heti houkutella käyttäjiksi matkailijoita
  - Puiston markkinointiin varattava resursseja, iso puisto saa helpommin ilmaista markkinointia
  - Investointiavustuksia ja hankerahoitusta löytyy varmasti

Säätiörahalla liikuntapaikkoja

Tanskalaiset perustivat vuonna 1994 Lokale og Anlaegsfonden, LOA-säätiön, 19 miljoonan euron alkupääomalla, toteuttamaan innovatiivistä liikunta- ja kulttuuripaikkarakentamista. Tanskan veikkausvoitoista menee nyt seitsemän prosenttia LOA:n jaettavaksi. Säätiön rahoitus voi kussakin projektissa olla enintään 20 prosenttia sen kokonaiskustannuksista.

Projektien erityisehtoina on, että toiminta valmistuvassa rakennuksessa perustuu vapaaehtoistyöhön ja että projekti on jollakin tapaa ainutlaatuinen. Lisäksi ehtona ovat tilan ainutlaatuisuus, uudet innovaatiot, paikallisuus, lähiliikuntapaikat ja liikuntarakentamisen kehitys. Tanskalainen liikunta- ja urheilutapatutkimus on osoittanut, että joka kolmas lapsi liikkuisi enemmän, jos lähistöllä olisi parempia liikuntaolosuhteita. Erityisesti tytöt lopettivat harrastuksensa puutteellisten ja huonojen pukuhuoneiden johdosta. LOA:n panos yhdessä paikallisten kuntien ja seurojen kanssa on johtanut uudenlaisiin monikäyttötiloihin, jotka lisäävät viihtyisyyttä lähiliikuntatiloissa.

Kaikki projektit ovat ainakin osaksi julkisin varoin rakennettuja ja säätiö jakaa tietoja niistä ilmaiseksi. Osa ratkaisuista kuuluu kehittäjille ja LOA opastaa niiden rakentamiseen tarvittavien käyttösopimuksien hankkimisessa.
Säätiön suunnittelupäällikkö, arkkitehti
Per Schulze on valmis jakamaan projektien teknisiä tietoja niistä kiinnostuneille.

ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Veikkaustoimisto, urheilun keskusjärjestöt ja kansanedustajat
  - Asukasyhdistykset, paikalliset urheiluseurat ja lajiliitot aloitteentekijöinä
  - Kunta ja kaavoittajat keskeisessä asemassa
  - Suunnittelussa järjestöjen ja kuntalaisten aloitteista saadaan kustannussäästöjä
- **Edellytykset**
  - Yksittäisten LOA-projektien kopioimiseen tarvitaan vain paikallista halukkuutta
  - Kielitaitoa lukea tanskan- ja englanninkielistä www.loa-fonden.dk-sivustoa
  - Koko LOA-mallin omaksumiseen Suomeen tarvittaisiin poliittista tahtotilaa
- **Kustannukset**
  - Kukin tekee oman budjettinsa mukaisesti
  - Ylläpito jää kunnan tai seuran hoidettavaksi
  - Rakennustyö tehdään lahjoitusvarojen ja verorahojen yhteisbudjetilla

Mäenlaskua hiekkadyyneillä

Maailmalla yli 40 maassa voi laskea dyyneillä mäkeä lumilautaa muistuttavalla laudalla. Laudoilla lasketaan joko seisten tai istuen, liukurilaudalla voi laskea mahallaan. Uuden-Seelannin pohjoissaaren länsirannalla on lähes 70-metriset hiekkadyynit, joilla harrastetaan mäenlaskua.

Turistibussit pysähtyvät dyyneille päivittäin ja yksi matkan hintaan sisältyvistä aktiviteeteista on mäenlasku. Bussiretkille osallistuu kaikenikäisiä, heistä noin 90 prosenttia osallistuu mäenlaskuun, nopeimmat ehtivät laskea kaksi mäkeä pysähdyksen aikana. Hiekkamäenlasku on hauskaa ja lisäksi se käy kuntoilusta.

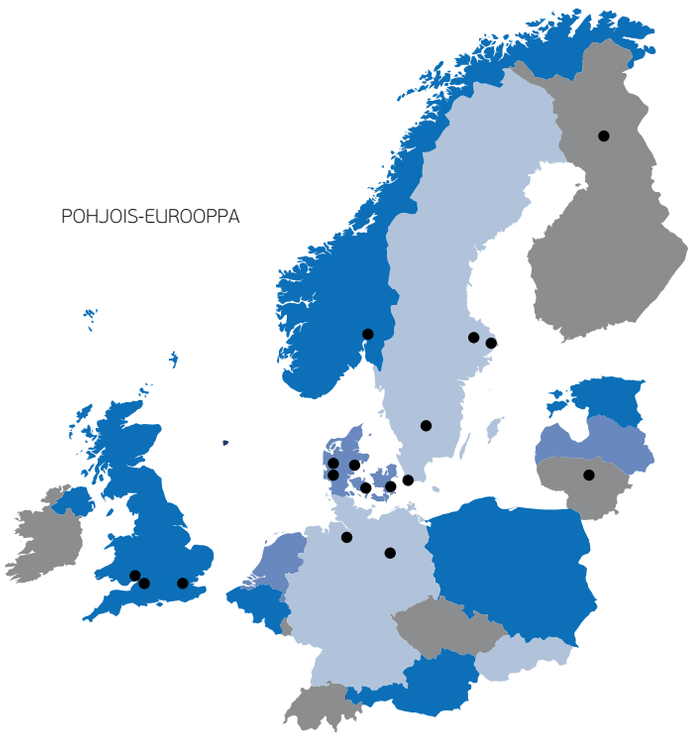
ARVIO TOTEUTTAMISESTA SUOMESSA

- **Mahdollisia toteuttajia / yhteistyökumppaneita**
  - Kunnat
  - Hiekkakuoppien omistajat
  - Suomen Ladun paikallisyhdistykset, kyläyhdistykset
  - Hiekkakuoppien läheisyydessä jo toimivat kahvila-yrittäjät
  - Matkailu- ja imagokysymyksistä kiinnostuneet yritykset
- **Edellytykset**
  - Hiekkakuoppa, jossa sopivasti jyrkkyyttä ja liukuvaa hiekkaa
  - Olisi eduksi jos rinnettä voisi laskea useasta kohdasta eri korkeuksilta
  - Rinteestä olisi rajattava väylät ylös- ja alasmenoon
  - Maanomistajan kanssa tehtävä sopimus alueen käytöstä
  - Turvallisuusmääräysten huomioonottaminen
  - Kahvila tai liukurien vuokraustila
  - Opastus liukurien käytössä ja ensiaputaidot
  - Linkitys maailmalla oleviin vastaaviin harrastuskohteisiin
- **Kustannukset**
  - Mahdollinen maan vuokra
  - Hiekkaliukurit ja /tai laudat, joita saa ostaa maailmalta
  - Henkilöstökulut, jos valvottua toimintaa

Linkkilista

Pienet palvelut, suuret vaikutukset
http://www.loa-fonden.dk/inspiration/udendoers-idraet/pitstop
Tulvavesialtaat hyötykäyttöön
musicon.dk/rabalderparken
Uutta teknologiaa hyödyntävä Pixelpuisto
http://pixlpark.dk/
Liikuntaan kannustavat katutilat ja kaupunkipuistot:
http://www.dac.dk/en/dac-life/copenhagen-x-gallery/realized-projects/faelledparken-skate-park/
Ping Bristol – pingistä julkisilla paikoilla
http://www.pingpongengland.co.uk/get-involved/where-you-can-play/outdoor-tables/
Arvaamaton kumparekenttä
http://www.malmo.se/Medborgare/Idrott--fritid/Natur--friluftsliv/Parker/Parker-A-O/Kroksbacksparken.html
Paraboll-seinä rohkaisee luovuuteen
http://www.youtube.com/watch?v=btMpXfHdJP0
Tåsingen tennistikkarit
http://www.taasingetennisklub.dk/taasingetennispark.html
Uutta potkua jalkapallon harjoitteluun
http://www.loa-fonden.dk/inspiration/udendoers-idraet/herning-fodboldeksperimentarium
http://www.loa-fonden.dk/inspiration/udendoers-idraet/fodboldlegeland-i-naesby
Kaistalliset liukumäet Kanadassa
http://www.youtube.com/watch?v=hucU-UunCSM
http://www.youtube.com/watch?v=D7jTefwSeoc
Lumen- ja jäänveistoa Kanadalaisissa karnevaaleissa
http://carnaval.qc.ca/en/
Keinojäärata lammella
http://www.holstebro.dk/Skoejtebanen-598.aspx
Metsässä ja puistoissa mutkittelevat luistelupolut
http://www.youtube.com/watch?v=vv29cdLzU6c
Lumikenkäillen poluilla
http://www.quebecgetaways.com/snowshoeing
Kävellen kaikki liikkeelle
http://www.walkingforhealth.org.uk/running-health-walks/monitoring-and-evaluation
Jalkapallogolf
http://www.worldfootballgolf.com/
Yugikassen – lumisotaa japanilaisittain
http://www.yukigassen.fi/
Lampikiekkoa luonnonjäällä
https://www.facebook.com/TheMontrealPondHockeyFestival?fref=ts
Ulkoliikunnan sähköiset kiintorastit
http://www.findveji.dk
http://www.orientering.se/naturpasset
Ajanottojärjestelmä harrastusliikuntaan
http://www.emit.no/
Saksassa kävely on trendilaji
http://www.wanderbares-deutschland.de/
Aisteja stimuloiva paljasjalkapuisto
http://www.barfusspark.info/parks/egestorf.htm
Köysikiipeilyä kaupunkipuistoissa
http://www.funforest.de/
Maastopyöräilykeskus Cannop (Forest of Dean)
http://www.1sw.org.uk/experience/wp-content/uploads/2011/09/Forest_of_dean_map.pdf
Tilataide säväyttää luonnossa - 'Luontotilat' Tanskassa
www.skovsnogen.dk
Tanskalaisessa metsässä
http://www.friluftsraadet.dk/
Luistinradat luonnonjäällä
http://www.ottawatourism.ca/en/visitors/top-attractions/rideau-canal-skateway
Lumirenkailupuistosta matkailun vetonaula - Valcartiers, Kanada
http://www.valcartier.com/glissades-d-hiver/en/attractions/himalaya/
Säätiörahalla liikuntapaikkoja
http://www.loa-fonden.dk/inspiration/udendoers-idraet
Mäenlaskua hiekkadyyneillä
http://www.backpackingmatt.com/new-zealands-north-cape-reinga-and-90-mile-beach/

Lisätietoja hankkeesta www.suomenlatu.fi/boaf

Kannen kuva: Valcartier Vacation Village Valcartier Canada © Copyright 2013

Opetus- ja kulttuuri-ministeriö

Undervisnings- och kultur-ministeriet

SUOMEN LATU